

Udmøntning af epX-aftalen: 3. delaftale om skoleåret efter 9. klasse

Aftale mellem regeringen (Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne), Socialistisk Folkeparti og Dansk Folkeparti.

7. januar 2026

Aftalepartierne er enige om 3. delaftale om skoleåret efter 9. klasse, der udmønter dele af *Aftale om en ny erhvervs- og professionsrettet gymnasieuddannelse* af 18. februar 2025 (herefter epX-aftalen).

1. 10. skoleår på efterskoler og frie fagskoler og mulighed for 10. skoleår for unge fra visse ø-kommuner

Det er i epX-aftalen aftalt, at 10. klasse afskaffes som et selvstændigt tilbud og integreres i epX. Efterskoler og frie fagskoler skal dog fortsat have mulighed for at tilbyde undervisning i skoleåret efter 9. klasse i form af et fagligt og relevant 10. skoleår. Elever i 10. skoleår skal derfor tilbydes et skoleår med undervisning og prøver, der minder om det, skolerne tilbyder i 10. klasse i dag.

1.1 Obligatorisk indhold i 10. skoleår på efterskoler og frie fagskoler

Aftalepartierne er enige om, at kravene til det obligatoriske indhold i 10. skoleår på efterskoler og frie fagskoler består af nedenstående elementer. Enkelte elementer vedrører alene den skoleform, som er angivet i overskrifterne:

1.1.1 Undervisning i dansk, matematik og engelsk på efterskoler og frie fagskoler

Efterskoler og frie fagskoler skal i 10. skoleår undervise i fagene dansk, matematik og engelsk. Undervisningen i de obligatoriske fag skal enten følge folkeskolens læreplaner eller skolernes egne planer, der efterlever disse.

1.1.2 Undervisning i et valgfrit praktisk eller musisk fag på efterskoler

Efterskoler skal i 10. skoleår undervise i et praktisk eller musisk fag. Der stilles ikke krav til, hvilket fag efterskolerne vælger at udbyde. Skolerne kan fx vælge at udbyde et af folkeskolens praktiske/musiske fag som fx håndværk og design, billedkunst, musik eller idræt, men skolerne kan også tilbyde undervisning i et andet praktisk/musisk fag efter eget valg.

1.1.3 Uddannelsesvejledning på efterskoler og frie fagskoler, som bl.a. skal udfordre de unges valg af ungdomsuddannelse

Efterskoler og frie fagskoler skal i 10. skoleår vejlede elever om valg af ungdomsuddannelse. Uddannelsesvejledningen i 10. skoleår på efterskoler og frie fagskoler skal fokusere på aktiviteter, der kvalificerer og udfordrer den unges uddannelsesvalg. Det kan fx ske gennem besøg af rollemodeller fra ungdomsuddannelserne, gæstelærerforløb, emneuger og lignende. Eleverne skal også som i dag udarbejde en obligatorisk selvvalgt opgave, som fx kan tilrettelægges ifm. uddannelsesvejledning for eleven.

1.1.4 Mulighed for brobygning på efterskoler og frie fagskoler

Efterskoler og frie fagskoler kan vælge at tilbyde brobygning i 10. skoleår som en del af skolens uddannelsesvejledning. Det vil være op til den enkelte efterskole eller frie fagskole at indgå et samarbejde med en ungdomsuddannelsesinstitution om at tilrettelægge og gennemføre et brobygningsforløb. De uddannelsesinstitutioner, som skolerne indgår samarbejder med, vil som i dag fortsat modtage tilskud til at gennemføre brobygning.

1.1.5 Efterskoler opfordres til fortsat fokus på demokrati og medborgerskab i de pædagogisk tilrettelagte aktiviteter

Aftalepartierne noterer sig, at efterskolerne ifølge formålsbestemmelsen i efterskoleloven i dag skal tilbyde undervisning, hvis hovedsigte er livsoplysning, folkelig oplysning og demokratisk dannelse. Aftalepartierne opfordrer efterskolerne til fortsat at indtænke demokrati og medborgerskab i de pædagogisk tilrettelagte aktiviteter, fx i undervisningen i fagene eller i temauger, foredrag eller fællessamlings. Det skal understøtte, at demokrati og medborgerskab m.v. fortsat vedbliver at være et særligt kendetegn for skoleformen, og at eleverne dannes til engagerede og aktive medborgere i et demokratisk samfund.

1.1.6 Fortsat krav om praktiske og/eller erhvervsrettede fag på frie fagskoler

Det i dag gældende krav om, at mindst 1/3 af den samlede undervisningstid på frie fagskoler skal bestå af praktiske og/eller erhvervsrettede fag, vil fortsat være gældende i 10. skoleår.

1.2 Prøver i 10. skoleår på efterskoler og frie fagskoler

Aftalepartierne er endvidere enige om, at elever skal kunne aflægge mundtlige og skriftlige prøver i 10. skoleår. Det vil derfor være obligatorisk for efterskoler og frie fagskoler at tilbyde eleverne i 10. skoleår at aflægge mundtlige prøver i dansk, matematik og engelsk, ligesom eleverne skal tilbydes at aflægge folkeskolens skriftlige 9.-klasseprøver i dansk og matematik. Det vil være frivilligt, om eleverne vil aflægge prøver, herunder om de vil aflægge en eller flere mundtlige og/eller skriftlige prøver.

Tilrettelæggelsen og afviklingen af de mundtlige prøver for elever i 10. skoleår vil blive fastlagt ud fra bestemte fastsatte rammer af Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, men med plads til, at man lokalt kan variere

indholdet i prøverne. Prøveformen vil dermed følge de regler og den praksis for de mundtlige prøver, der gælder i dag. Prøverne på 10. skoleår vil blive bedømt med intern censur og vil ikke være adgangsgivende til optag på en ungdomsuddannelse mv. Prøverne vil således ikke kunne bruges til at forbedre elevernes karaktergennemsnit fra 9. klasse.

1.3 Fortsat mulighed for 10. klassetrin på efterskoler og frie fagskoler

Efterskoler og frie fagskoler vil – udover det nye 10. skoleår – som i dag fortsat kunne tilbyde undervisning som 10. klassetrin, hvor undervisningens indhold tager afsæt i formålsbestemmelsen i lov om efterskoler og frie fagskoler. Her gælder kravene til indholdet og prøverne i 10. skoleår ikke. For frie fagskoler vil der som i dag også på 10. klassetrin være krav om, at mindst 1/3 af den samlede undervisningstid skal bestå af praktiske og/eller erhvervsrettede fag.

1.4 Optagelsesprøver i det 10. skoleår på efterskoler, frie fagskoler og fgu

Det er i epx-aftalen aftalt, at der skal være en afsluttende prøve i det 10. skoleår samt på fgu, der giver adgang til epx. Aftalepartierne er enige om, at én fælles optagelsesprøve til epx for alle ansøgere, der ikke har bestået folkeskolens afgangseksamen, træder i stedet for, at elever på efterskoler og frie fagskoler tager en særskilt afsluttende prøve. Efterskoler, frie fagskoler og fgu-institutioner skal tilbyde at afholde optagelsesprøven for deres elever, hvis eleverne ikke har retskrav på optag til epx. Niveauet i optagelsesprøven skal afspejle niveauet i en bestået folkeskolens afgangseksamen og tones mod epx. Rammerne for og det nærmere indhold i optagelsesprøven vil blive forelagt for aftalekredsen på et senere tidspunkt.

Aftalepartierne har desuden tidligere aftalt, at efterskoler og frie fagskoler kan afholde optagelsesprøven til hhx (htx) og stx.

1.5 10. skoleår for unge fra Læsø, Samsø og Ærø Kommuner

Aftalepartierne er enige om, at der skal tages et særligt hensyn til uddannelsesdækningen for unge, der bor i en ø-kommune, og som har langt til nærmeste ungdomsuddannelsesstilbud på fastlandet. Unge fra sådanne øer kan med afskaffelsen af 10. klasse være nødsaget til allerede efter 9. klasse at skulle pendle eller flytte hjemmefra for at tage en gymnasial uddannelse, en erhvervsuddannelse, et 10. skoleår på en efterskole eller en fri fagskole eller en fgu. Partierne er derfor enige om, at der skal gives mulighed for at tilbyde et skoletilbud for elever, der bor i Læsø, Samsø eller Ærø Kommuner, og som efter afslutning af 9. klasse ønsker at blive boende på øen.

1.5.1 10. skoleår på en folkeskole på Læsø, Samsø og Ærø

Der gives mulighed for, at folkeskoler i de tre ø-kommuner kan tilbyde et 10. skoleår. Undervisningens indhold mv. skal følge kravene til det obligatoriske indhold i 10. skoleår på efterskoler og frie fagskoler, ligesom eleverne skal tilbydes at aflægge prøver i dansk, matematik og engelsk. Dog

skal skolerne ikke leve op til kravet på frie fagskoler om, at dele af undervisningstiden skal udgøres af praktiske eller erhvervsrettede fag.

I de tilfælde, hvor der er for få elever til at kunne oprette en klasse, kan folkeskolerne på de tre nævnte ø-kommuner tilbyde 10. skoleår via en selvstændig studieplan for hver enkelt elev. Her skal eleven undervises i de fag, som er obligatoriske i 10. skoleår. Det kan fx ske sammen med eleverne i 9. klasse. Beslutningen om at lade elever følge undervisningen efter en selvstændig studieplan med delvis undervisning sammen med 9. klasseeleverne må ikke føre til, at klasseloftet for 9. klasse overskrides.

Det vil være kommunalbestyrelsen i de omfattede ø-kommuner, der beslutter, hvorvidt der tilbydes mulighed for et 10. skoleår på en folkeskole, herunder om undervisningen gennemføres i en klasse eller efter en selvstændig studieplan.

1.5.2 10. skoleår som dagelev på en efterskole beliggende på Læsø, Samsø eller Ærø

Der gives også mulighed for, at efterskoler beliggende i de tre ø-kommuner kan optage elever bosat på de respektive øer som dagelever i 10. skoleår. Aftalepartierne er i den forbindelse enige om, at skoletilbuddet ikke skal være forbundet med elevbetaling. Det indebærer, at ophold for disse dagelever finansieres fuldt ud, ud fra et af staten fastsat niveau, og at skolerne ikke må opkræve yderligere betaling af den enkelte elev på nær udgifter til kost samt ekstraordinære udgifter til fx ekskursioner eller lignende.

Mulighederne for at etablere 10. skoleår på en folkeskole og/eller optage dagelever på 10. skoleår på en efterskole beliggende i Læsø, Samsø og Ærø Kommuner vil alene tages i anvendelse, hvis det besluttet lokalt af hhv. kommunalbestyrelserne og af de enkelte efterskoler.

2. Stipendieordning på efterskoler og frie fagskoler

Det er vigtigt for aftalepartierne, at det i højere grad skal være muligt for unge, der kommer fra familier med relativt lav husstandsindkomst, at komme på efterskole eller fri fagskole. I epx-aftalen blev der afsat 28 mio. kr. i 2030 stigende til 110 mio. kr. årligt fra 2032 til delvis dækning af egenbetalingen for efterskoleophold for unge fra familier med relativt lav husstandsindkomst. Partierne er enige om, at midlerne skal anvendes til at etablere to stipendieordninger til nedsættelse af egenbetaling på efterskoler og frie fagskoler. Stipendieordningerne indebærer samlet merudgifter på 145 mio. kr. årligt, når ordningerne er fuldt indfaset. Merudgifterne inkluderer udgifter til stipendier, taxametertilskud, statslig elevstøtte og SU samt mindreindtægter fra reduceret arbejdsudbud.

2.1 Stipendieordning på efterskoler

Aftalepartierne er enige om, at der skal etableres en stipendieordning til delvis nedsættelse af egenbetalingen på efterskoler. Ordningen indebærer, at elever fra familier med en husstandsindkomst på maksimalt

380.000 kr. i 2025-niveau, der er berettiget til statslig elevstøtte, kan søge et stipendie på 30.000 kr. (2025-niveau), hvilket vil udgøre en betydelig reduktion af disse elevers egenbetaling.

Der afsættes ca. 1.300 stipendier årligt fra 2030. Stipendierne vil både kunne søges af 8.-9. klasseelever samt elever på 10. skoleår og 10. klassetrin. Hvis der er flere ansøgere, end der er stipendier, vil stipendierne fordeles via lodtrækning.

2.2 Stipendieordning på frie fagskoler

Aftalepartierne er enige om, at der skal etableres en stipendieordning til delvis nedsættelse af egenbetalingen på frie fagskoler. Ordningen indebærer, at elever fra familier med en husstandsindkomst på maksimalt 380.000 kr. i 2025-niveau kan søge et stipendie på 45.000 (2025-niveau) til et 10. skoleår på en fri fagskole, hvilket vil udgøre en betydelig reduktion af disse elevers egenbetaling. Der afsættes ca. 50 stipendier årligt fra 2030. Hvis der er flere ansøgere, end der er stipendier, vil stipendierne fordeles via lodtrækning.

Stipendierne udmøntes af hhv. Efterskoleforeningen og Foreningen af Frie Fagskoler, der kompenseres for administrationsomkostningerne med samlet set 1 mio. kr. årligt. Foreningerne udbetaler stipendierne til skolerne, som derefter nedsætter egenbetalingen. Foreningerne får lokal fleksibilitet til at tilrettelægge administrationen, herunder ansøgningsprocessen, så hensigtsmæssigt som muligt i samspil med sektoren. Foreningerne skal som en del af administrationen af ordningerne og tildeling af stipendier også udbrede kendskabet til ordningerne samt vejlede eleverne omkring ansøgning. Aftalepartierne vil følge op på udmøntningen af stipendieordningerne.

3. Fgu-forløb for unge med ret til fgu

Det er i epx-aftalen aftalt, at unge, der ikke består folkeskolens afgangseksamen efter 9. klasse, eller som falder fra et uddannelses tilbud i året efter 9. klasse, får retskrav på optagelse på den forberedende grunduddannelse (fgu). Med retskravet får de unge mulighed for et fgu-forløb frem til afslutningen af skoleåret umiddelbart efter 9. klasse.

3.1 Lokal frihed til at tilrettelægge fgu-forløb

Aftalepartierne er enige om, at fgu-institutionerne får lokal frihed til at tilrettelægge forløb for de elever, der har retskrav til at starte på fgu, med udgangspunkt i den enkelte unges behov. Fgu-institutioner, der har elevvolumen til det, kan tilrettelægge særskilte hold for de elever, der går på fgu i skoleåret efter 9. klasse.

Fgu skal fortsat hovedsageligt forberede de unge til en erhvervsuddannelse, og der skal fortsat også være mulighed for give undervisning, der kan kvalificere til optagelse på gymnasiale uddannelser, herunder fra

2030 med særligt fokus på epX. Fgu-institutionerne skal således tilrettelægge et epX-forberedende niveau med henblik på, at eleven kan aflægge optagelsesprøven til epX.

3.2 Opfølgning på de unge med ret til fgu

I forlængelse af indførelsen af ret til fgu er det i epX-aftalen aftalt at følge udviklingen i tilgangen til fgu. Konkret vil aftalekredsen i implementeringsårene efter opstart af epX i 2030 blandt andet følge udviklingen i antallet af unge, som starter på fgu med retskrav, med henblik på at følge, om denne gruppe fortsætter på fgu efter perioden med ret til FGU, og om gruppen efterfølgende kommer i job eller uddannelse.

4. Økonomi mv.

Den samlede økonomi i aftalen fremgår af *tabel 1*.

Tabel 1

Provenuvirkning efter tilbageløb og adfærd af 2. delaftale om skoleåret efter 9. klasse

Mio. kr. (2025-pl)	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2035	2040	2055 (varigt)
(1) Samlede tiltag	0	0	0	-80	-200	-220	-250	-260	-270
10. skoleår på efterskoler og frie fagskoler og mulighed for 10. skoleår for unge fra visse ø-kommuner	-	-	-	-	1	1	-1	-1	-2
Stipendieordning på efterskoler og frie fagskoler	-	-	-	-40	-100	-100	-120	-130	-150
Fgu-forløb for unge med ret til fgu	-	-	-	-60	-140	-140	-140	-140	-140
Afledte virkninger sfa. initiativer i delfor-handlingsforløb om skoleåret efter 9. klasse*	-	-	-	10	30	20	10	10	10
(2) Finansiering	0	0	0	80	200	220	250	260	270
Pulje til ophold på efterskoler og frie fagskoler	-	-	-	30	100	110	110	110	110
Afsatte midler til ret til fgu	-	-	-	60	140	140	140	140	140
Reserve til nye tiltag, understøttelse af og opfølgning på epX-reformen og ekspertgruppen for stx, htx og hhx mv.	-	-	-	-4	-40	-30	3	10	30
Balance (1) + (2)	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Memo: Virkning på strukturel beskæftigelse (fuldtidspersoner)</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>-50</i>	<i>-100</i>	<i>-100</i>	<i>-200</i>	<i>-200</i>	<i>-250</i>

Anm.: Pga. afrundinger summerer alle delsummer ikke nødvendigvis til totalen. Beløb over 5 mio. kr. er afrundet til nærmeste 10 mio. kr., og beløb under 5 mio. kr. er afrundet til nærmeste hele mio. kr. Strukturel beskæftigelse er afrundet til nærmeste 50 fuldtidspersoner.

*Inkluderer bl.a. ændrede taxameterudgifter pga. forlængede uddannelsesforløb samt tilbageløb ved tilskud til nedsættelse af egenbetaling på efterskoler og frie fagskoler.

Der kan derudover være administrative mer- eller mindreudgifter forbundet med initiativerne, som afholdes inden for den afsatte ramme til implementering af epX. De økonomiske konsekvenser som følger af aftalen skal DUT-forhandles med kommunerne

5.1 Aftalens karakter

Aftalen har karakter af en stemmeaftale. Aftalepartierne forpligter sig til at stemme for de lovforslag og bevillingsmæssige hjemler, der understøtter og udmønter aftalens indhold.

Aftalepartierne noterer sig afslutningsvist, at det i epx-aftalen er aftalt, at elever, der modtager specialundervisning i folkeskolen, skal have mulighed for at tage 9. klasse over to år, samt at der skal tages stilling til, om det også skal være muligt for elever med behov for specialundervisning på det frie område mv. Folkeskoleforligskredsen (S, V, M, LA, KF, RV, DF) vil i et senere forløb skulle give tilslutning til de dele af ordningen, der kræver ændringer af folkeskoleloven, som er forligsbelagt.

Indtil lovændringerne herom måtte blive vedtaget, har kommuner efter de gældende regler i folkeskolelovens § 55, stk. 1, mulighed for at ansøge børne- og undervisningsministeren om forsøg med at lade specialundervisningselever tage 9. klasse og 9.-klasseprøverne over to år. Aftalepartierne noterer sig, at der allerede er godkendt forsøg med ordningen, og at Børne- og Undervisningsministeriet derfor som udgangspunkt også vil være positivt indstillede overfor eventuelle lignende ansøgninger fra andre kommuner.